

## Železný Hans

Byl jednou jeden král a ten měl u zámku veliký les plný zvěře a ptáků. Jednoho dne poslal do lesa myslivce, aby mu ulovil pro královský stůl srnce. Myslivec odešel, ale z lesa se už nevrátil. Kdo ví, co se mu přihodilo, pomyslel si král a poslal za ním dva jiné myslivce, aby ho našli. Ale ani ti dva se nevrátili. Nedá se nic dělat, řekl si král, pošlu do lesa všechny svoje myslivce a Ti mi ty tři zatoulané přivedou. Královští myslivci se pustili do lesa a král je od té chvíle neviděl. Zmizeli v lese i se smečkou psů a nevrátili se. Kdopak by se ještě odvážil do takového lesa, ve kterém mizí myslivci i psi? Lidé se začali lesu vyhýbat. Jenom ptáci poskakovali v korunách stromů a občas zakroužil nad lesem orel nebo jestřáb.

Čas plynul a teprve po letech se u krále přihlásil cizí myslivec, žádal o službu, a když se dověděl co a jak, nabídl se, že tajemný les prozkoumá. Král ho varoval a zrazoval.

„Pane,“ řekl cizí myslivec, „nebojím se na světě ničeho a měl bych se bát lesa?“

Hned druhého dne vyrazil cizí myslivec do lesa se psem. Pes běžel před ním po stopě zvěře, myslivec pospíchal za ním, a náhle nemohli dál. Před nimi se černal hluboký močál. V tom se z močálu vynořila nahá paže, popadla psa a stáhla ho do hlubiny.

Myslivec se vrátil na zámek, pověděl, co se stalo, a vrátil se do lesa s muži a džbery. Muži nabírali vodu z močálu do džberů a odnášeli ji, dokud se neukázalo bahnité dno. A když se dno ukázalo, ležel tu v kalné kaluži divý muž, celý rezavý jako staré železo, a dlouhé vlasy mu zakrývaly obličej a visely mu až ke kolenům. Muži ho svázali provazy a odvedli na zámek ke králi.

To bylo divení a úžasu a obhlížení podivné kořisti! Král přikázal postavit na dvoře železnou klec a dal divného muže do klece vsadit. Nikdo nesměl pod trestem smrti klec otevřít. Klíč od ní nosila u sebe sama královna.

Teď už zase mohl jít do lesa, kdo chtěl, a nikdo se nemusel bát, že se v lese ztratí.

Král měl synka, který si často hrával na dvoře, kde stála klec s divým mužem. Jednou si královský synek zase hrál na dvoře, házel si zlatým míčem, míč se odrazil a zapadl do klece.

„Dej mi můj míč,“ řekl královský syn divému muži.

„Dám,“ řekl divý muž, „dám, ale až mi otevřeš dveře.“

„Ne, dveře Ti neotevřu. To je zakázané,“ řekl chlapec a odběhl.

Nazítří přišel zase ke kleci:

„Prosím, dej mi můj zlatý míč.“

„Dám,“ řekl divý muž, „otevři dveře a budeš ho mít.“

„Ne, ne,“ zavrtěl hlavou královský a zase odběhl.

Třetího dne si vyjel král na lov a zámek utichl. Královský syn se zase toulal po dvoře a zatoužil po míči. Ale divý muž opakoval svoje přání.

„Copak Ti mohu otevřít, když nemám klíč?“ řekl chlapec.

„Můžeš klíč přinést,“ odpověděl divý muž, „klíč leží pod poduškou Tvé matky.“

Chlapec neodolal. Tolik toužil po svém míči. Přinesl klíč, otočil klíčem v zámku jednou, dvakrát, šlo to těžce, poranil si prst, ale nakonec dveře zaskřípěly. Divý muž vyšel z klece a podal chlapci míč.

„Kam jdeš?“ polekal se chlapec, „zůstaň tady. Když utečeš, budu bit.“

Divý muž se vrátil, posadil si chlapce na záda a rozběhl se s ním do lesa.

Král se vrátil z lovu a vidí prázdnou klec. Ptá se královny, a královna neví, jak se to mohlo stát. A když nemohou najít syna, domyslí se, co se přihodilo. Ještě hledají, ještě volají, ale všechno je marné.

Veliký smutek padl na královský zámek.

Zatím se dostal divý muž co nejloužeji do svého lesa. Tam posadil chlapce do mechu a povídá:

„Otce a matku už neuvidíš, ale nebudeš se mít u mě zle. Já jsem Železný Hans. Pustil jsi mě na svobodu a to Ti nezapomenu. Když mě budeš poslouchat, dobře se Ti povede. Pokladů, zlata a stříbra mám víc než nejbohatší král na světě.“

Divý muž udělal chlapci lože z mechu, na kterém chlapec hned usnul. Ráno ho vzbudil a odvedl k lesní studánce.

„Tohle je zlatá studánka,“ řekl divý muž, „je čistá a čirá jako křišťál. Budeš ji hlídat a dávat pozor, aby do ní nic nespadlo, aby zůstala čirá, jak je. Aby ji nic neposkvřilo. Každý večer se přijdu podívat, jak plníš můj příkaz.“

Chlapec se posadil ke studánce a hlídal ji. Někdy se v průzračné vodě mihla zlatá rybka, někdy v ní zablýskal zlatý had. Chlapce rozbolel poraněný prst, zapomněl na příkaz, strčil prst do vody, aby se mu ulevilo. Sotva prst z vody vytáhl, měl jej celý pozlacený. Zkoušel jej otřít trávou, vydrhnout pískem, ale zlato z prstu setřít nemohl.

Večer se přišel Železný Hans podívat, jak chlapec plní jeho příkaz.

„Copak se to stalo se studánkou?“ zeptal se chlapce.

„Co by se stalo?“ řekl chlapec a schoval ruku se zlatým prstem za zády.

„Strčil jsi do vody prst,“ řekl Železný Hans. „Tentokrát Ti to prominu, ale dej si příště pozor!“

Časně ráno seděl chlapec zase u studánky a hlídal ji. Prst ho bolel, ale neodvážil se smočít si ho ve studánce. Přejel si rukou hlavu a tu se přihodilo, že mu spadl do studánky vlas. Vylovil jej, a vlas byl celý zlatý.

„Spadl Ti do studánky vlas,“ řekl navečer Železný Hans, „ještě jednou Ti Tvoji nedbalost prominu, ale dej pozor! Jestli se Ti potřetí něco takového přihodí, ztratí studánka svoji čistotu a budu se musít s Tebou rozloučit.“

Třetího dne se chlapec neodvážil u studánky ani pohnout. Prst ho ještě bolel, ale nedovolil si ani zvednout ruku. Díval se z dlouhé chvíle na svůj obraz na hladině studánky. Jak se stále víc a víc nakláněl, stalo se, že se mu dlouhé vlasy sesmekly z ramenou a ponořily se do vody. Rychle se narovnal, ale už měl vlasy celé zlaté a zářily jako slunce. Chlapec se vylekal a zavázal si vlasy do šátku, aby Železný Hans nepoznal, co se přihodilo.

„Rozvaž šátek,“ řekl Železný Hans, když přišel večer ke studánce. Chlapec rozvázal šátek, a zlaté vlasy se mu vylily na ramena jako zlatá řeka.

„Nepodařilo se Ti splnit můj příkaz,“ řekl Železný Hans, „a proto se musíme rozejít. Jdi do světa, ať poznáš, co je to být chudý. Nejsi zlý a nechci Tě trestat víc, než je třeba. Jdi do světa, a kdybys potřeboval moji pomoc, vyhledej les a zavolej: Železný Hansi! Ozvu se Ti a pomohu. Mám velikou moc, mám zlato a mohu Ti pomoci.“

Královský syn se tedy vydal do světa, lesem, nahoru, dolů, cestou necestou, až došel do města. Měl hlad a hledal práci, aby si něco vydělal. Co umíš? ptali se ho, ale královský synek neuměl nic, ničemu se nevyučil, nic neznal. Jakou práci mu měli dát? Dostal se v cizím městě až na královský zámek.

„Dobrá, dobrá,“ povídá královský kuchař, „nic neumíš, ale nosit dříví a vodu a zametat snad umíš. Necháme si Tě tu a uvidíme.“

Jednou neměl kuchař právě nikoho, kdo by donesl mísu na královský stůl. Poručil tedy chlapci, aby se umyl, a mísu na stůl donesl. Chlapec schoval svoje zlaté vlasy pod klobouk, vzal mísu a šel.

„Copak, copak,“ divil se král, „s kloboukem na hlavě se mísy na stůl nenosí.“

„Pane, odpusť,“ řekl chlapec, „musím mít klobouk, mám na hlavě ošklivý lišej.“  
Král se rozzlobil, poslal pro kuchaře a vyhuboval mu, že posílá do hodovní síně chlapce, který má vyrážku.

„Hned ho vyžeň,“ poručil kuchaři.

Kuchaři se nechtělo vyhnat tak pilného chlapce. Bylo mu ho líto. Poslal ho do zahrady, aby pomáhal zahradníkovi. Královský synek teď pracoval s rýčem a motykou, zaléval a sázel, ať pálilo slunce nebo vál vítr.

Jednou v létě, když bylo parno a nikdo na zahradě, odložil klobouk, který stále nosil na hlavě. Chtěl se trochu ochladit. Ale jak sejmul klobouk z hlavy, opřelo se mu slunce do zlatých vlasů, že jen blýskaly a vrhaly do všech stran oslnivé paprsky. Několik paprsků z té záře padlo i do princezniny ložnice. Vyskočila a běžela k oknu, aby se podívala, co se děje. Uviděla na zahradě chlapce, který si nasazoval klobouk na zlaté vlasy, aby je před ní ukryl.

„Ty, chlapče, přines mi kytici,“ zavolala královská dcera.

Chlapec natrhal kytici polních kytek a nesl je princezně. Cestou do zámku potkal zahradníka. Zahradník se podivil:

„Copak, copak? Polní kytiky princezně? Běž a dones jí ze zahrady ty nejkrásnější.“

„Tyhle voní nejvíc,“ řekl chlapec, „určitě se jí budou líbit.“

A když přišel do princeznina pokoje, princezna se na něho usmála a povídá:

„Jen pěkně smekni klobouk, když stojíš před královskou dcerou.“

„Nemohu,“ odpověděl chlapec, „mám na hlavě ošklivý lišej.“

Princezna sáhla po klobouku a smekla mu jej sama. V tom okamžiku se chlapci rozlily po ramenu zlaté vlasy a zazářily jako slunce. Sáh po klobouku a chtěl utíkat, ale princezna ho zadržela a dala mu hrst dukátů. Nač jsou mi dukáty, myslel si chlapec a dal je zahradníkovým dětem, aby si s nimi hrály.

Druhého dne ho princezna zavolala znovu, aby jí přinesl zrovna takovou kytici jako včera. Donesl jí kytici a princezna chtěla zase vidět jeho zlaté vlasy. Ale tentokrát si chlapec držel klobouk pevně na hlavě, a tak neviděla princezna nic. Přesto mu dala znovu hrst dukátů. A dukáty se zase dostaly k zahradníkovým dětem.

Když princezna zavolala chlapce potřetí, přinesl kytici, ale klobouk si z hlavy stáhnout nedal a dukáty nevzal. Brzy na to vypověděla sousední říše králi válku. Král vytáhl do války a měl jen malou naději, že válku vyhraje. Nepřítel byl mocný a měl veliké vojsko.

Půjdu také do boje, řekl si královský syn, jsem přece už dost veliký. Ano, už vyrostl a mohl unést brnění. Ale nikdo mu nechtěl dát koně. Posmívaly se mu:

„Víš co, přijď za námi. Snad nějaký kůň ve stáji zbyde.“

A zbyl. Sotva všichni odtáhli do války, vyvedl královský synek ze stáje posledního koně, kterého nikdo nechtěl. Kůň měl jednu nohu chromou, a místo aby mu podkovy klapaly klipy klaply, bylo slyšet jenom klipy klap. Na tomhle koni dojel do lesa. V lese třikrát zavolal:

„Železný Hansi!“

Ve stromech zahučelo a z lesního stínu vystoupil divý muž.

„Co si ode mně přeješ?“

„Prosím, dej mi zdravého a silného koně. Chci vytáhnout do boje.“

„Máš ho mít a máš mít víc, než si přeješ.“

Divý muž se ztratil v lese a za chvíli vyšel z houští čeledín a vedl koně, který jenjen tančil, radost pohledět. A za ním pochodovali vojáci v plné zbroji a byla jich spousta a meče a přilbice jim jiskřily, jakmile se jich dotklo slunce.

Královský synek předal čeledínovi svého kulhavého koně, vyšvihl se na mladého a vedl své

vojsko rovnou do bitvy. Dorazil právě včas. Král už začal z bitvy ustupovat, přesila nepřítel byla veliká. V tom vyrazil královský synek se svými vojáky jako vichřice a zahnal nepřítele, že mu zašla chuť vracet se. Potom odvedl své vojsko do lesa a zavolal Železného Hanse.

„Co si ode mě přeješ?“ zeptal se Železný Hans.

„Vracím Ti koně a vojáky. Vrať mi mého chromého koně.“

Na chromém koni se královský synek vrátil domů.

Z druhé strany se vracel do zámku král. Princezna mu běžela naproti, objala ho a blahopřála mu k vítězství.

„Ach, co já,“ řekl král, „kdyby nebylo neznámého rytíře, který mi pomohl v nejvyšší čas, byl bych bitvu prohrál. Pronásledoval nepřítele a ztratil se mi.“

Princezna se vyptávala zahradníka na jeho pomocníka. Zahradník se smál a vyprávěl:

„Právě se vrátil na svém třínohém koni. Všichni na něho volali: Sláva našemu belhounkovi! Za kterým plotem jste se Vy dva vyspali? ..... Ale pomocník se nedal. Odpověděl jim: Udělal jsem, co jsem mohl, a beze mě by to jistě špatně dopadlo. .... To se rozumí, že se mu smáli ještě víc.“

Král dal ohlásit velikou slavnost, která měla trvat tři dny. Sezval na ni rytíře zblízka i zdaleka. A také dal rozhlásit, že princezna bude rytířům házet zlaté jablko. Doufal, že na slavnost přijede i neznámý rytíř, který mu pomohl ve válce.

Královský synek se hned vydal do lesa.

„Železný Hansi,“ zavolal.

Ve stromech zahučelo a z lesního stínu vystoupil divý muž.

„Co si ode mě přeješ?“ zeptal se.

„Prosím, zaříd', abych chytil princeznino jablko.“

„Máš ho chytit a máš mít víc než zlaté jablko.“

Divý muž daroval královskému synkovi rudou zbroj a koně ryzáka. V té zbroji a na ryzákovi ho žádný nepoznal. Zařadil se mezi rytíře, a když princezna hodila zlaté jablko, hned se mu podařilo je chytit. Sotva je držel v hrsti, už ujížděl do lesa.

Druhý den obdaroval divý muž královského synka bělostnou zbrojí a běloušem. Synek vyjel do města na slavnost a chytil i druhé jablko. Ale sotva je chytil, zase zmizel dřív, než ho mohl někdo zadržet.

Třetího dne dostal od divého muže černou zbroj a přijel na slavnost na vraníku. Jakmile zachytil princeznino zlaté jablko, chtěl ujet. Ale královská stráž neznámého rytíře pronásledovala a poranila na noze špičkou meče. Kůň při té ráně poskočil a neznámému spadla z hlavy přilba a zlaté vlasy mu zazářily. Stráže se vrátily ke králi a řekly, co se stalo a co viděly.

Když se to dověděla princezna, sestoupila do zahrady a řekla zahradníkovi:

„Kdepak máš svého pomocníka?“

„Kde by byl? Asi je na druhém konci zahrady. Donesl si ze slavnosti tři zlatá jablka. Ukazoval je mým dětem.“

Princezna šla za královským synkem, který si už ukryl svoje vlasy pod klobouk. Ale princezna sáhla po klobouku a zlaté vlasy se mu rozlily po ramenou.

„Ty jsi ten rytíř,“ řekla princezna, „který chytil všechna tři jablíčka.“

„Ano,“ řekl královský synek a vytáhl z kapsy zlatá jablíčka a ukázal je:

„Tady jsou.“ A pak ukázal obvaz na noze a řekl:

„A tohle je rána po škrábnutí mečem.“

Princezna podala synkovi ruku a odvedla ho ke králi:

„To je náš zachránce i vítěz ze slavnosti,“ ukázala otci zahradnického pomocníka. Král musel přimhouřit oči nad září zlatých vlasů.

„Když je to tak,“ řekl, „jakpak se Ti za Tvoje služby mám odměnit?“

„To je lehké,“ řekl královský synek, „dejte mi svou dceru za ženu.“

Princezna se zasmála, tak se jí ta odpověď líbila. Přistoupila k zlatovláskovi a políbila ho.

A pak chystali svatbu a pozvali na ni i rodiče královského synka. Ti měli radost! Však už ani nevěřili, že se setkají se svým ztraceným synem. Jedli, pili, hodovali, čtyři hudby k tomu hrály, a když byli v nejlepším, otevřely se dveře sálu a dovnitř vkročil neznámý král s velikou a nádhernou družinou. Šel rovnou ke královskému synkovi, objal ho a řekl:

„Já jsem Železný Hans, byl jsem zakletý v divého muže a Ty jsi mě vysvobodil ze zakletí. Co mám, to Ti dám.“

A nebylo toho málo.

Pak se posadil Železný Hans ke stolu, co nejbližší k ženichovi a nevěště. Měl na to právo. Copak se nezasloužil o jejich štěstí?